

MESTRE DE CAPÇALERA

Escrits essencials d'educació

A càrrec de Toni Giménez i Fajardo

JA T'HO HAS PENSAT BÉ?

La filosofia com a fonament de la pedagogia

Educar exigeix una reraguarda filosòfica.
Fernando Savater¹

La filosofia (*philo*, amor, *sophia*, coneixement, saviesa) no porta a respostes definitives (quan ho fa, els resultats es converteixen en part del que hom anomena ciència) perquè, per regla general, reflexiona i parla sobre temes que no poden ser provats per mitjà d'una demostració.² La filosofia tracta sobre els grans temes humanes, la religió també, però així com la religió dona les respostes que ja té preparades, la filosofia les investiga.³ La ciència dona solucions a les preguntes mentre que la filosofia no dona res per definitiu, genera noves preguntes,⁴ és una mena de lupa per a observar la realitat,⁵ una reflexió sobre la vida que converteix tot allò que assoleix en problema.⁶ La filosofia busca el sentit últim de tota activitat humana,⁷ ho respon des del raonament, utilitza altres mètodes diferents als científics, té una epistemologia diferent. La filosofia s'apropa més al costat de la poesia que al de la ciència.⁸ És un mitjà d'orientació de la nostra vida⁹ que ajuda a transformar i ampliar la visió personal del món.¹⁰

Diferents branques de la filosofia:¹¹

Metafísica: allò que està més enllà de la naturalesa.

Teologia: filosofia de la religió.

Ontologia: filosofia de l'ésser (matèria, existència).

Epistemologia: estudi de la naturalesa del coneixement; com podem conèixer la realitat.

Política: filosofia del benestar públic.

Ètica: filosofia del bé i de la moral.

Lògica: filosofia de la veritat.

Estètica: filosofia de la bellesa.

El filòsof és un buscador de coneixement, un intel·lectual encuriós; no sap, esbrina, cerca, reflexiona. Contraposat als sofistes (*sofos*, savi), que es creien que ja posseïen el coneixement. Es tracte d'atrevir-nos a pensar, a reflexionar, a anar més enllà; a fer gimnàstica del pensament; a enraonar (parlar pensant) i, sobretot, atrevir-nos a sentir. El filòsof s'allunya del món per pensar-lo més profundament, metafísicament (respondre les preguntes fonamentals sobre la naturalesa de la realitat).¹² L'observació és la primera qualitat del filòsof¹³ que, talment com l'infant, es pregunta el perquè, a diferència del científic que vol saber el com. Amb tot, el perill del filòsof és automarginar-se.¹⁴ Curiosament, Friedrich Nietzsche deia que per saber qui és un bon filòsof, cal posar-los tots en fila i el que rigui primer, aquest és el bo.

Des d'un punt de vista pedagògic, cal educar a l'ombra de la filosofia. Hauríem de parlar d'una "pedasofia", una pedagogia basada en la filosofia, la filosofia com a fonament de l'educació perquè amb ella hi trobem sentit, rumb i ens

qüestionem constantment l'acte educatiu. La filosofia augmenta els dubtes de l'educador i de l'educand.¹⁵

Acabo amb una curiositat: tant Sòcrates com Jesucrist parlaven molt, però no escrivien res. Ho feren els altres. Tant l'un com l'altre van fer tots els possibles per desvetllar les persones i fer-les pensar. Ambdós van ser condemnats a mort i l'acceptaren sense fugir.

Novembre 2022.

---

¹ Fernando Savater i José Luís Pardo, *Palabras cruzadas*, Valencia: Pre-Textos, 2003: 41.

² Lewis Rowell, *Introducción a la filosofía de la música*, Buenos Aires: Gedisa, 1985: 13.

³ Jostein Gaarder, *El mundo de Sofía*, Madrid: Siruela, 1996.

⁴ Fernando Savater, *Las preguntas de la vida*, Barcelona: Ariel, 1999: 22.

⁵ Alexandre Jollien, *Elogi de la feblesa*, Barcelona: La Magrana, 2001: 55.

⁶ Francesc Torralba, *Pedagogía del sentido*, Madrid: PPC, 1997: 17.

⁷ Francesc Torralba, *Geografía de l'absurd*, Lleida: Pagès, 1993: 15.

⁸ Fernando Savater i José Luís Pardo, *Palabras cruzadas*, Valencia: Pre-Textos, 2003: 107.

⁹ Josep Maria Quintana, *Por una pedagogía humanista*, Madrid: Dykinson/Narcea, 1997: 89.

¹⁰ Fernando Savater, *Las preguntas de la vida*, Barcelona: Ariel, 1999: 24.

¹¹ Lewis Rowell, *Introducción a la filosofía de la música*, Buenos Aires: Gedisa, 1985: 14.

¹² Francesc Torralba, *Geografía de l'absurd*, Lleida: Pagès, 1993: 16.

¹³ Alexandre Jollien, *Elogi de la feblesa*, Barcelona: La Magrana, 2001: 47.

¹⁴ José Luis Aranguren, entrevista a La Vanguardia, 18-IV-1996.

¹⁵ Fernando Savater i José Luís Pardo, *Palabras cruzadas*, Valencia: Pre-Textos, 2003: 41.